

สรุป พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ 2540

* **ใช้บังคับเมื่อวันที่** 9 ธันวาคม 2540 (ราชกิจจานุเบกษา 10 กันยายน 2540 ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด 90 วัน)

* **มีทั้งหมด** 7 หมวด 43 มาตรา

* **ผู้รักษาการตามระเบียบนี้** --> “นายกรัฐมนตรี”

* **TIP :** ถ้าเป็น “พระราชบัญญัติ” ผู้รักษาการ มีอำนาจออก “กฎกระทรวง”
ถ้าเป็น “ระเบียบ” ผู้รักษาการ มีอำนาจ “ตีความ วินิจฉัย”

* **ข้อมูลข่าวสาร** หมายถึง สิ่งที่สื่อความหมายให้รู้เรื่องราว ข้อเท็จจริง ข้อมูล หรือสิ่งใด ๆ ที่สื่อความหมายในวิธีการใด ๆ

จัดทำในรูปของ เอกสาร / แฟ้ม / รายงาน / หนังสือ / แผ่นผิง / แผนที่ / ภาพวาด / ภาพถ่าย / फिल्म / บันทึกภาพหรือเสียง / การบันทึกโดยคอมพิวเตอร์

* **ข้อมูลข่าวสารของราชการ** หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ใน ความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐ

* **ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล** หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล เช่น การศึกษา ฐานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม ประวัติการทำงาน

* **คนต่างด้าว** หมายความว่า บุคคลธรรมดา ที่ไม่มีสัญชาติไทย และ ไม่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย และ นิติบุคคลต่อไปนี้

- 1) บริษัท / ห้างหุ้นส่วน ที่มี “**ทุนเกินกึ่งหนึ่ง**” เป็นของคนต่างด้าว
- 2) สมาคมที่มีสมาชิก “**สมาชิกเกินกึ่งหนึ่ง**” เป็นคนต่างด้าว
- 3) สมาคม / มูลนิธิที่มี “**วัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์**” ของคนต่างด้าว
- 4) นิติบุคคลตั้งที่มี “**ผู้จัดการ / กรรมการ เกินกึ่งหนึ่ง**” เป็นคนต่างด้าว

* **คณะกรรมการ** หมายถึง “คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ”

* ให้จัดตั้ง “สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ” ขึ้นใน “สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี”

หมวด 1 การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

➤ **หน่วยงานของรัฐ** ต้องส่งข้อมูลข่าวสารของราชการ อย่างน้อยลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา ดังนี้

1. โครงสร้างและการจัดองค์กรในการดำเนินงาน
2. สรุปอำนาจหน้าที่ที่สำคัญและวิธีการดำเนินงาน
3. สถานที่ติดต่อเพื่อขอรับข้อมูลหรือคำแนะนำในการติดต่อกับหน่วยงานของรัฐ
4. กฎ มติคณะรัฐมนตรี ข้อบังคับ คำสั่ง หนังสือเวียน ระเบียบ แบบแผน นโยบาย หรือการตีความ
5. ข้อมูลข่าวสารอื่นที่คณะกรรมการกำหนด

ข้อมูลใดที่ได้มีการจัดพิมพ์แพร่หลายตามจำนวนพอสมควรแล้ว --> ให้นำหน่วยงานของรัฐรวบรวมไว้ **เผยแพร่เพื่อขาย** หรือ **จำหน่ายแจก** ณ ที่ทำการของหน่วยงานของรัฐนั้น

▶ **หน่วยงานของรัฐ** ต้องจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการอย่างไว้ให้ **ประชาชนเข้าตรวจดูได้** ดังนี้

1. ผลการพิจารณา / คำวินิจฉัยที่มีผลโดยตรงต่อเอกชน รวมทั้งความเห็นขัดแย้งและคำสั่งเกี่ยวกับการพิจารณา
2. นโยบายหรือการตีความที่ไม่เข้าข่ายต้องลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา
3. แผนงาน โครงการ และงบประมาณรายจ่ายประจำปีของปีที่กำลังดำเนินการ
4. คู่มือหรือคำสั่งเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมี “ผลกระทบถึงสิทธิหน้าที่ของเอกชน”
5. สัญญาสัมปทาน สัญญาที่มีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอนหรือสัญญาร่วมทุนกับเอกชนในการจัดทำบริการสาธารณะ

6. มติคณะรัฐมนตรี / มติคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยกฎหมาย ให้ระบุรายชื่อรายงานทางวิชาการ รายงานข้อเท็จจริง

7. ข้อมูลข่าวสารอื่นที่คณะกรรมการกำหนด

* **ข้อมูลข่าวสารข้างต้น ถ้ามี ส่วนที่ต้องห้ามมิให้เปิดเผย**

-- > ให้ลบ หรือ ตัดตอน ทำโดยประการใดที่ไม่เป็นการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนนั้น

* **บุคคลไม่ว่าจะมีส่วนได้ส่วนเสียหรือไม่ก็ตาม**

-- > ย่อมมีสิทธิเข้าดู ตรวจดู ขอสำเนา / ขอสำเนาที่มีค่าธรรมเนียม ของข้อมูลข่าวสาร ในกรณีที่เหมาะสม หน่วยงานของรัฐโดยความเห็นชอบของ คณะกรรมการ

* **ถ้าบุคคลใดขอข้อมูลข่าวสารอื่นใดของราชการ และคำขอของผู้นั้นระบุข้อมูลที่ต้องการในลักษณะที่อาจเข้าใจได้ตามสมควร**

-- > “ให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบจัดหาข้อมูลข่าวสารนั้น” ให้แก่ผู้ขอภายในเวลาอันสมควร

-- > เว้นแต่ ผู้นั้นขอจำนวนมากหรือบ่อยครั้งโดยไม่มีเหตุอันสมควร

* **ข้อมูลข่าวสาร ต้องเป็น ข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่แล้ว**

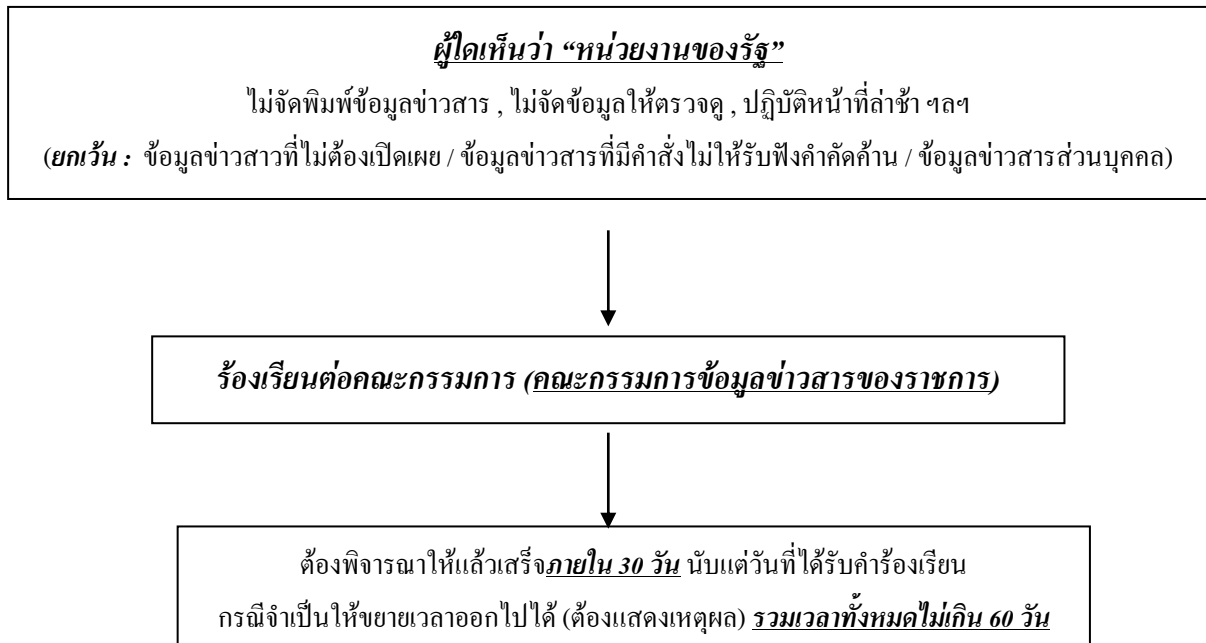
-- > ต้องอยู่ในสภาพที่พร้อมจะให้ได้ มิใช่ เป็นการต้องไปจัดทำใหม่

-- > เว้นแต่ แปรสภาพเป็น เอกสารจากข้อมูลที่บันทึกในระบบภาพและเสียง ทั้งนี้ตามที่คณะกรรมการกำหนด กรณีที่ขอขึ้น “มิใช่ การแสวงหาผลประโยชน์ทางการค้า” ให้หน่วยงานของรัฐจัดหาข้อมูลนั้นให้ก็ได้

* ผู้ใดเห็นว่าหน่วยงานของรัฐ ไม่จัดพิมพ์ข้อมูลข่าวสารในราชกิจจานุเบกษา / ไม่จัดหาข้อมูลข่าวสารให้แก่ตน / ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ / ปฏิบัติงานล่าช้า / เห็นว่าตนไม่ได้รับความสะดวกโดยไม่มีเหตุอันควร

-- > ผู้นั้น “มีสิทธิร้องเรียน” ต่อ คณะกรรมการ -- > เว้นแต่ มีคำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูล / คำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้าน

-- > “คณะกรรมการ” ต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จ ภายใน 30 วัน ในกรณีจำเป็นให้ ขยายเวลารวมไม่เกิน 60 วัน

หมวด 2 ข้อมูลข่าวสารที่ไม่ต้องเปิดเผย

1. ข้อมูลข่าวสารของราชการที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อสถาบันพระมหากษัตริย์
2. ข้อมูลข่าวสารที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดต่อไปนี้
 - 2.1 การเปิดเผยจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศ
 - 2.2 การเปิดเผยจะทำให้การบังคับกฎหมายเสื่อมประสิทธิภาพ
 - 2.3 ความเห็นหรือคำแนะนำภายในหน่วยงานของรัฐในการดำเนินการเรื่องหนึ่งเรื่องใด
 - 2.4 การเปิดเผยจะก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตความปลอดภัยของบุคคล
 - 2.5 รายงานการแพทย์อันจะเป็นการรุกรานสิทธิส่วนบุคคลโดยไม่สมควร
 - 2.6 ข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีกฎหมายคุ้มครองมิให้เปิดเผย / ข้อมูลข่าวสารที่มีผู้ให้มาโดยไม่ประสงค์ให้เปิดเผย

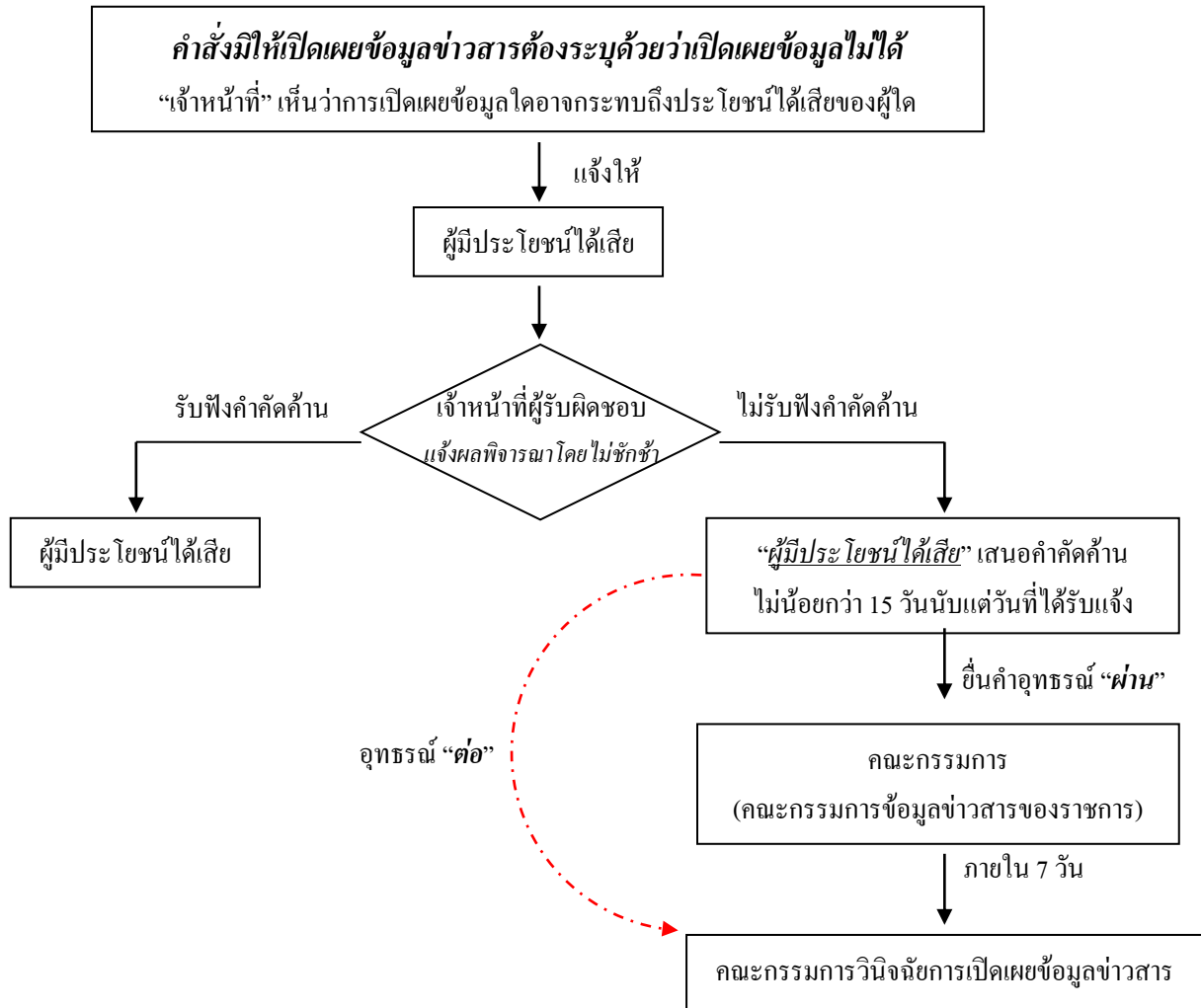
2.7 กรณีอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารต้องระบุด้วยว่าเปิดเผยข้อมูลไม่ได้ ประเภทใด เพราะเหตุใด ในกรณีที่เจ้าหน้าที่เห็นว่าการเปิดเผยข้อมูลใดอาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของผู้ใด

-- > ให้ “เจ้าหน้าที่” แจ้งให้ “ผู้นั้น” เสนอคำคัดค้าน **ไม่น้อยกว่า 15 วัน** นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง โดยผู้ที่ได้รับแจ้งต้องทำเป็นหนังสือถึงเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ

ในกรณีที่มีคำคัดค้าน “เจ้าหน้าที่” **ต้องพิจารณา** และแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้คัดค้านทราบ “**โดยไม่ชักช้า**”

ในกรณีที่เจ้าหน้าที่มีคำสั่งให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร -- > มีคำสั่งไม่รับฟังคำคัดค้านของ “ผู้มีประโยชน์ได้เสีย” ผู้นั้นอาจอุทธรณ์ต่อ “คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร” ภายใน 15 วัน โดยยื่นคำอุทธรณ์ต่อ “คณะกรรมการ”

หมวด 3 ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

1. “บุคคล” หมายถึง บุคคลธรรมดาที่มีสัญชาติไทย / บุคคลธรรมดาที่ ไม่มีสัญชาติไทย แต่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย
2. “สำนักข่าวกรองแห่งชาติ” / “สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ” / “หน่วยงานของรัฐแห่งอื่น” --> อาจออกระเบียบโดยความเห็นชอบของ “คณะกรรมการ” กำหนดหลักเกณฑ์ มาใช้กับข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของหน่วยงานก็ได้
3. หน่วยงานของรัฐต้องจัดระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ดังนี้
 - 3.1 จัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเพียงพอที่เกี่ยวข้อง
 - 3.2 เก็บข้อมูลข่าวสารโดยตรงจากเจ้าของข้อมูล
 - 3.3 จัดให้มีการพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาและตรวจสอบแก้ไขให้ถูกต้องอยู่เสมอ
 - 3.4 ตรวจสอบแก้ไขข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในความรับผิดชอบให้ถูกต้องอยู่เสมอ
 - 3.5 จัดระบบรักษาความปลอดภัย ป้องกันมิให้นำไปใช้โดยไม่เหมาะสม

* กรณีเก็บข้อมูลโดยตรงจากเจ้าของข้อมูล หน่วยงานของรัฐต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบล่วงหน้า พร้อมทั้งวัตถุประสงค์ในการนำข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไปใช้

* หน่วยงานจะเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ที่อยู่ในการควบคุมดูแลของหน่วยงานของตนต่อหน่วยงานอื่น **“โดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือ”** ของเจ้าของข้อมูลที่ให้ไว้ล่วงหน้าหรือในขณะนั้น **มิได้**

--> **เว้นแต่** เป็นการเปิดเผยข้อมูลดังต่อไปนี้

- 1) ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในหน่วยงานของตน
- 2) เป็นการใช้ข้อมูลตามปกติ
- 3) ต่อหน่วยงานของรัฐด้านการวางแผน หรือการสถิติ
- 4) เป็นการให้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัย
- 5) ต่อสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร
- 6) ต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อการป้องกันการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย
- 7) เป็นการให้ซึ่งจำเป็นเพื่อป้องกัน / ระดับอันตราย
- 8) ต่อศาล
- 9) กรณีอื่นตามที่กำหนดไว้ใน **“พระราชกฤษฎีกา”**

* บุคคลย่อมมีสิทธิ ที่จะได้รับรู้ถึงข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน เมื่อบุคคลนั้น **“มีคำขอเป็นหนังสือ”**

- การเปิดเผยรายงานการแพทย์ ถ้ามีเหตุอันควรหน่วยงานจะเปิดเผยต่อเฉพาะแพทย์ที่บุคคลมอบหมายก็ได้

- ถ้าบุคคลเห็นว่าข้อมูลเกี่ยวกับตน **“ไม่ถูกต้องตามจริง”**

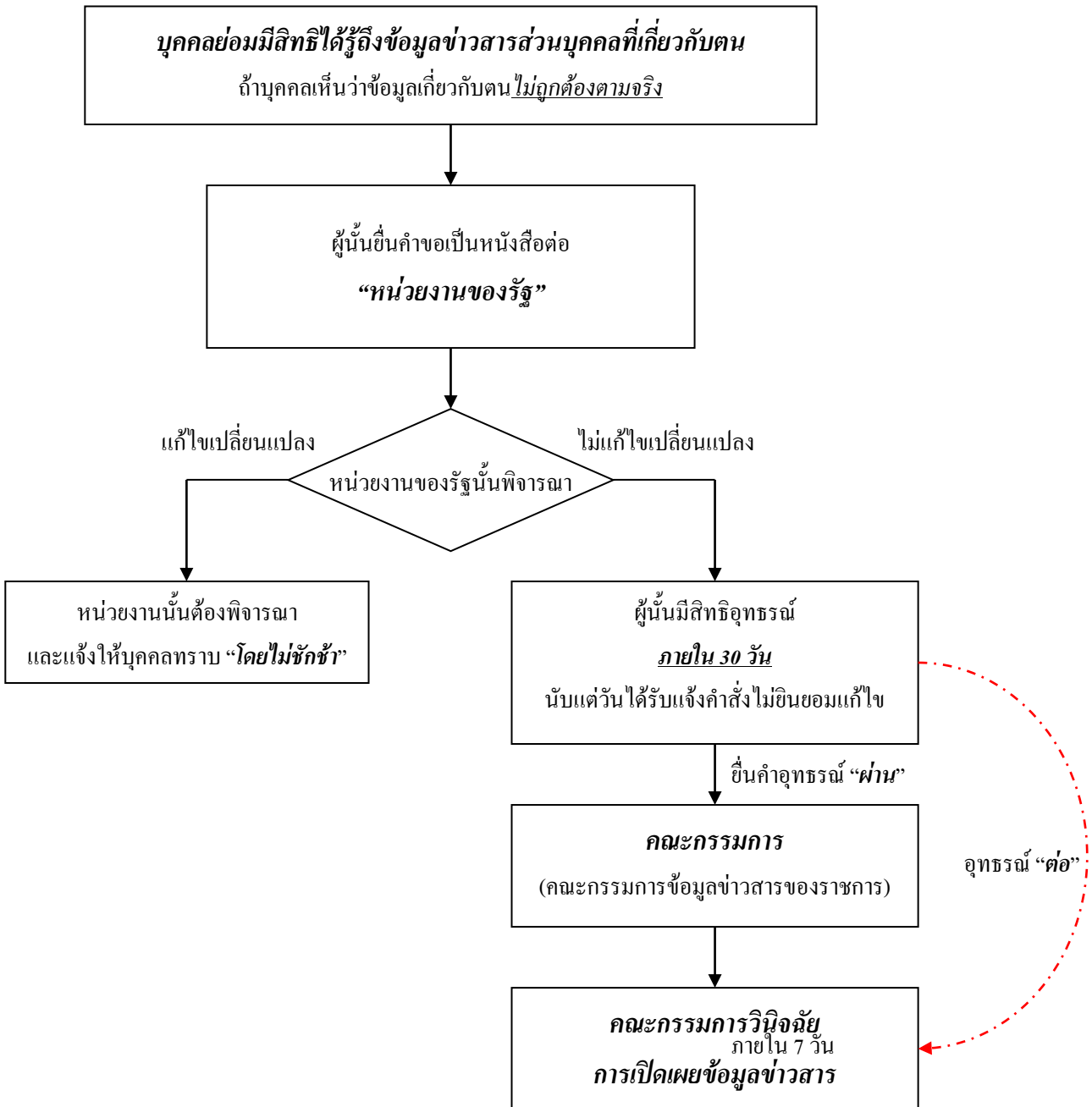
--> ให้มีสิทธิ **“ยื่นคำขอเป็นหนังสือ”** ต่อ **“หน่วยงานของรัฐ”** ให้หน่วยงานของรัฐที่ควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารแก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือ ลบข้อมูลส่วนนั้นได้

--> ซึ่ง **“หน่วยงานนั้น”** ต้องพิจารณาและแจ้งให้บุคคลทราบ **“โดยไม่ชักช้า”**

* ในกรณีที่ **“หน่วยงานรัฐ”** **“ไม่แก้ไข**เปลี่ยนแปลงให้ตรงตามที่มีคำขอ

--> ให้ผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ต่อ **“คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร”** ภายใน 30 วัน นับแต่วันได้รับแจ้งคำสั่งไม่ยินยอมแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือลบข้อมูลข่าวสาร

--> โดยยื่นคำอุทธรณ์ต่อ **“คณะกรรมการ”**

หมวด 4 เอกสารประวัติศาสตร์

1. หน่วยงานของรัฐ ไม่ประสงค์จะเก็บรักษา หรือ มีอายุครบกำหนดนับแต่วันที่เสร็จสิ้น ให้ส่งมอบแก่ “สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร” หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ “เพื่อคัดลอกไว้ในประชาชนได้ศึกษา” โดยกำหนดเวลาต้องส่งข้อมูลข่าวสารของราชการแยกตามประเภท

1.1 ข้อมูลข่าวสารที่อาจก่อให้เกิด **ความเสียหายต่อสถาบันพระมหากษัตริย์** (มิให้เปิดเผย) **เมื่อครบ 75 ปี**

1.2 ข้อมูลข่าวสารที่อาจ **มิให้เปิดเผย** (ปรับปรุงใหม่จากเมื่อครบ 25 ปี เป็น...) **เมื่อครบ 20 ปี**

2. กำหนดเวลาอาจขยายออกไปได้ ดังนี้

2.1 หน่วยงานของรัฐยังจำเป็นต้องเก็บรักษาไว้เองเพื่อประโยชน์ใช้สอย โดยจัดเก็บให้ประชาชนได้ศึกษาค้นคว้าตามที่จะตกลงกับ “สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร”

2.2 หน่วยงานของรัฐเห็นว่า ยังไม่ควรเปิดเผย โดยมีคำสั่งขยายเวลา แต่จะกำหนดเกินคราวละ 5 ปีไม่ได้

หมวด 5 คณะกรรมการข้อมูลข่าวสาร

คณะกรรมการข้อมูลข่าวสาร (จำนวน 23 คน) ประกอบด้วย

1. รัฐมนตรี ซึ่ง “นายกรัฐมนตรี” มอบหมาย เป็นประธาน

2. ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี / ปลัดกระทรวงกลาโหม / ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ / ปลัดกระทรวงการคลัง / ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ / ปลัดกระทรวงมหาดไทย / ปลัดกระทรวงพาณิชย์ / เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา / เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน / เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ / เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร / ผู้อำนวยการสำนักข่าวกรองแห่งชาติ / ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ จำนวน 13 คน

3. ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9

คน

“คณะรัฐมนตรี” แต่งตั้งจากทั้งภาครัฐและภาคเอกชน(รวมถึงมีอำนาจสั่งให้ออก)

วาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 3 ปี นับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง และอาจได้รับแต่งตั้งใหม่ได้

อำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. สอดส่องดูแลและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐ
2. ให้คำปรึกษาแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐ
3. เสนอแนะให้ตราพระราชกฤษฎีกาและออกกฎกระทรวง
4. พิจารณาความเห็นเรื่องร้องเรียน
5. จัดทำรายงานเกี่ยวกับการปฏิบัติ เสนอต่อ “คณะรัฐมนตรี” เป็นครั้งคราวตามความเหมาะสม อย่าง

น้อยปีละครั้ง

6. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้
7. ดำเนินการอื่นตามที่ คณะรัฐมนตรี หรือ นายกรัฐมนตรี มอบหมาย

หมวด 6 คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

1. “คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร” คณะหนึ่ง ๆ “คณะรัฐมนตรี” แต่งตั้งตามข้อเสนอของ “คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ” ประกอบด้วยบุคคลตามความจำเป็น -->

แต่ไม่น้อยกว่า 3 คน

2. ให้ข้าราชการที่คณะกรรมการแต่งตั้งเป็น “เลขานุการ” และ “ผู้ช่วยเลขานุการ”

3. คณะกรรมการ พิจารณาส่ง **คำอุทธรณ์** ให้คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร โดยคำนึงถึง ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร แต่ละสาขา --> **ภายใน 7 วัน**

(เช่น ความมั่นคงของประเทศ / เศรษฐกิจและการคลังของประเทศ / การบังคับใช้กฎหมาย)

4. คำวินิจฉัยของ “คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร” ถือเป็นที่สุด

หมวด 7 บทลงโทษ

1. ผู้ใด “**ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการ**” ต้องระวางโทษ จำคุก**ไม่เกิน 3 เดือน** หรือปรับ**ไม่เกิน 5,000 บาท** หรือทั้งจำทั้งปรับ (ไม่มาให้ถ้อยคำหรือไม่ส่งวัตถุ เอกสาร หรือพยานหลักฐานมาประกอบการพิจารณา)

2. ผู้ใด “**ไม่ปฏิบัติตามข้อจำกัดหรือเงื่อนไขที่ เจ้าหน้าที่ของรัฐกำหนด**” ต้องระวางโทษ **จำคุกไม่เกิน 1 ปี** หรือปรับ**ไม่เกิน 20,000 บาท** หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ : พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ (นายกรัฐมนตรี)